

HÖGSKOLAN
DALARNA

Mål och uppdrag för hållbar utveckling vid Högskolan Dalarna 2021-2026

Beslut: 2021-04-12

Revidering: -

Dnr: C 2021/432

Gäller fr o m: 2021-04-12

Ersätter: Miljö- och hållbarhetsmål för Högskolan Dalarna 2016-2020

Relaterade dokument: Policy för mångfald DUC 2007/1912/10; Policy för jämställdhet HDa 1.2–2016/19;

Policy för miljö C2009/1721/10

Ansvarig för uppdatering: Prorektor

Innehåll

Varför hållbar utveckling?	3
Vision, strategi, mål och uppdrag	4
Områden för mål och uppdrag:	
1. Utbildning	5
2. Forskning	7
3. Samverkan	9
4. Internationellt samarbete	11
5. Jämställdhet och inkludering	13
6. Möten och resor	16
7. Byggnader och energi	19
8. Cirkulära resursflöden	21

Varför hållbar utveckling?

Hållbar utveckling är ett begrepp som används i många sammanhang när vi diskuterar framtiden. Vad som uppfattas som hållbart och vad vi bör sträva efter kan förstås variera. Att bedöma sannolikheten för olika utfall är svårt. Något enklare är det att bedöma och beskriva farorna med den nuvarande utvecklingen, och signalerna från forskningen är tydliga: människans stora och växande påverkan på sin omgivning håller på ett genomgripande sätt att förändra förutsättningarna för livet på jorden.

Det var under 1960- och 70-talen som vi på allvar började inse att miljöförändringar, som tidigare främst setts som oönskade men oundvikliga biverkningar till den snabba tekniska och industriella utvecklingen, på sikt kunde hota möjligheterna till fortsatt välfärd. Den insikten blev upprinnelsen till begreppet hållbar utveckling. Det myntades i början av 1980-talet och blev känt i samband med FN-rapporten *Vår gemensamma framtid*¹, ofta kallad Brundtlandrapporten. Rapporten pekade på behovet av att ta ett samlat grepp kring ett antal frågor som tidigare till stor del behandlats separat, bl.a. frågor om mänskliga rättigheter, fred och säkerhet, befolkningsfrågor och miljöfrågor. I rapporten formulerades följande definition:

”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.”

Med den definitionen som utgångspunkt handlar hållbar utveckling om *rättvisa mellan generationer*; vi behöver hushålla med resurser idag så att även framtida generationer kan få sina behov tillgodosedda. Men lika mycket handlar det om att tillgodose mänskliga behov idag. Här kan vi prata om *rättvisa inom generationer*; resurser behöver fördelas så att fler människor kan få sina grundläggande fysiska behov tillgodosedda, och sociala strukturer – institutioner, tillit, värderingar och normer – behöver byggas upp så att människor ges samma förutsättningar att forma sina liv.

Hållbar utveckling beskrivs vanligtvis utifrån tre olika dimensioner: *ekologisk, social* och *ekonomisk* hållbarhet. FN har allt sedan Brundtlandrapporten tagit olika initiativ för att påverka medlemsländerna att bidra till hållbar utveckling inom dessa tre dimensioner. Senast genom den nya utvecklingsagendan, Agenda 2030, som antogs av FN:s medlemsländer 2015 och som omfattar 17 globala mål för hållbar utveckling. Genom Agenda 2030 och de globala målen har världens länder åtagit sig att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa och att vidta åtgärder för att uppnå ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.²

Högskolan Dalarna (HDA) har – tillsammans med ett stort antal andra lärosäten – unika möjligheter att bidra i detta arbete för en hållbar utveckling. Som lärosäte utbildar vi kommande generationers samhällsmedborgare, beslutsfattare och entreprenörer. Vi tar fram ny kunskap och vi kan i samverkan med företag och organisationer skapa bättre förutsättningar för förnyelse och förändring. Att det finns en stark motivation för att bidra i hållbar riktning framgår av såväl HDA:s vision som strategi. Och det är heller inget vi skulle kunna välja att prioritera bort. I högskolelagen (1 kap. 5 §) finns följande bestämmelse om ett lärosätes ansvar:

¹ World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future, Report of the United Nations World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press.

² Sveriges regering. (2018). *Agenda 2030 och Globala målen*. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

”Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. I högskolornas verksamhet skall jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iaktas och främjas. Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden. Högskolorna skall också aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan.”³

Föreliggande mål och plan för uppdrag syftar till att precisera vad HDA ska uppnå under perioden 2021-2026 för att leva upp till kravet på att främja en hållbar utveckling i sin verksamhet, och vilka åtgärder som planeras för att försöka nå målen.

Vision, strategi, mål och uppdrag

Under 2019 pågick intensiva samtal där HDA:s styrelse och personal diskuterade lärosätets fortsatta inriktning. Utgångspunkten var HDA:s vision, antagen ett par år tidigare, som stadgade att *vi skapar öppna vägar till kunskap för ett gott samhälle*.⁴ Resultatet av samtalen blev att en ny strategi kunde antas för åren 2020–2026⁵. Ett av de övergripande målen i strategin är att etablera och utveckla *sammanhållna akademiska miljöer* där utbildning och forskning stärker varandra.

Samtidigt som arbetet med att implementera strategin inleddes i början av 2020 fick *Rådet för hållbar utveckling* i uppdrag av rektor att ta fram förslag på hållbarhetsmål. Arbetet med målen har bedrivits i arbetsgrupper, och de förslag som kommit upp har diskuterats och förankrats i dialoger med chefer på olika nivåer och med anställda och studenter i en workshop och via ett remissförfarande.

Hållbarhetsmålen avser åren 2021-2026 och omfattar områdena internationalisering, jämställdhet och inkludering samt miljö och klimat, och är tänkta att adressera alla de bestämmelser som ingår i femte paragrafen i högskolelagens första kapitel (ovan). Åtta övergripande hållbarhetsmål pekas ut. Till varje mål finns ett antal uppdrag angivna, med tidsplan, ansvarig och metod för uppföljning, som ska bidra till att nå det övergripande målet. Uppdragen är förankrade i organisationen men ska samtidigt ses som preliminära; nya prioriteringar kan behövas i takt med att omvärlden och den egna verksamheten förändras.

En viktig utgångspunkt har varit att hållbarhetsmålen och aktiviteterna för att nå målen ska vara integrerade i ordinarie struktur för planering och uppföljning. Uppdragen ska aktualiseras i planeringsprocessen inför varje nytt verksamhetsår. Uppdragen avser åren 2021-2023 och uppdrag för den senare delen av målperioden fram till 2026 behöver därför tas fram senast under 2023.

Hänsyn till aspekter som klimat, internationalisering och jämställdhet behöver förstås tas vid en rad olika slags beslut på ett lärosäte. Men det behövs också särskilda satsningar ibland så att positioner kan flyttas fram och kliv tas i utvecklingen. I samband med de organisatoriska förändringar som sker när HDA:s strategi implementeras finns sannolikt möjligheter att bättre organisera även de funktioner som ska samordna arbetet med att nå hållbarhetsmålen.

³ Högskolelag (1992:1434)

⁴ Högskolan Dalarna. (2014). Vår vision. Hämtad från: <http://www.du.se/globalassets/global/visionen/hda-vision-2015.pdf>

⁵ Högskolan Dalarna. (2019). Strategi för Högskolan Dalarna 2020–2026. Hämtad från: <https://www.du.se/globalassets/local/om-oss2/planering-och-uppfoljning/visionsdokument/strategi-for-hogskolan-dalarna-20202026.pdf>

1. Utbildning

Mötena med de tusentals studenter som varje år går kurser och program på HDa rymmer en enorm potential. Genom de kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor som studenterna får med sig efter avslutad utbildning kan HDa bidra till att främja en hållbar utveckling. Samhället har stora, och berättigade, förväntningar på oss och andra lärosäten att vi ska rusta studenterna väl, också i det sammanhanget. Dessa förväntningar ska vi som lärosäte infria. Men för att inte kollidera med lärosätets roll som självständig samhällsaktör, där individens motivation och fria sökande efter kunskap står i centrum, behövs ett genomtänkt förhållningssätt där forskningsanknuten utbildning av hög kvalitet är grunden.

Vetenskapen har till stor del präglats av specialisering och upprättande av disciplinära gränser, vilket ibland försvårar när vi söker lösningar på komplexa samhällsproblem.^{6, 7} Angeläget är därför att olika perspektiv och intressen relateras och problematiseras i relation till varandra. Studenterna behöver ges möjlighet till diskussion och kritisk reflektion kring alla tre dimensioner av hållbar utveckling – den ekologiska, den sociala och den ekonomiska – för att bättre kunna identifiera eventuella intressekonflikter och värdera eller argumentera för olika ståndpunkter. Likaså behöver det ges utrymme för att reflektera över hur egna och andras värderingar påverkar beslut och handlingar.

I litteraturen om utbildning för hållbar utveckling finns beskrivningar som tar sin utgångspunkt främst från kunskapsinnehållet: Vad behöver studenterna lära sig något om? Ett annat sätt är att utgå från utbildningens arbetsformer: Vilka arbetsformer stöttar lärandet bäst? En tredje vanlig utgångspunkt är studieresultaten: Vilka slags kompetenser behöver studenterna ha med sig efter utbildningen? Det är rimligt att ställa frågor av alla dessa slag vid utveckling eller uppföljning som rör hållbar utveckling i utbildning.

Övergripande mål 2021-2026

I samtliga utbildningar som leder till examen ska frågor som behandlar olika aspekter av hållbar utveckling introduceras, diskuteras och problematiseras utifrån ämnesområde eller studentens kommande yrkesroll. Detta för att stärka studenternas förmåga att förstå och hantera komplexa problem och att reflektera över hur olika perspektiv, intressen och värderingar påverkar individers och samhällets prioriteringar.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar till Agenda 2030:s mål 4: *God utbildning för alla*, i synnerhet delmål 4.7: *Utbildning för hållbar utveckling och globalt medborgarskap*.

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till följande av strategins områden:

- 1: *Utbildningar för samhällsnytta och bildning*
- 5: *Globala perspektiv och interkulturell förståelse*
- 8: *Signum: att se hela studenten*

⁶ Hirsch Hadorn et al. (2008). The Emergence of transdisciplinarity as a form of research. In Hirsch Hadorn et al. (red.), *Handbook of Transdisciplinary Research* (1 uppl., s. 19-29). Springer Science + Business Media B.V

⁷ Max-Neef (2005). *Foundations of transdisciplinarity*. *Ecological Economics*, 53, 5-16.

Mål 1: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 1.1. Ta fram ett förslag på hur uppföljning av integrering av hållbar utveckling i utbildning kan genomföras och var ansvaret ska ligga.⁸

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Relevant modell för uppföljning framtagen och dokumenterad

Ansvarig: Utbildnings- och forskningsnämnden i dialog med Hållbarhetsrådet

Uppdrag 1.2. Ta fram planering för, och arrangera, workshops och seminarier som stöd för institutionerna för att genomföra uppdrag 1.3 och 1.5.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Förekomst av workshop- och seminarieplanering, antal genomförda workshops och seminarier

Ansvarig: Högskoledirektör (NGL-centrum) i dialog med Hållbarhetsrådet

Uppdrag 1.3. Samtliga utbildningsprogram ges i uppdrag att 1) inventera och dokumentera det man gör idag som kan medverka till att det övergripande målet ovan nås, 2) se över möjligheten att medvetandegöra och/eller förstärka det som är bra, 3) ta fram förslag på utvecklingsinsatser där man ser luckor eller outnyttjade möjligheter, samt 4) inventera kompetens inom området och analysera behov av kompetensutveckling. Stöd för denna process erbjuds från centralt håll (uppdrag 1.2).

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Genomförda och dokumenterade inventeringar, med behovsanalys och utvecklingsförslag, hos utbildningsprogrammen

Ansvarig: Prefekter

Uppdrag 1.4. Biblioteket ges i uppdrag att skapa både en virtuell och en fysisk plats i biblioteket där artiklar och nyheter inom området hållbar utveckling kan synliggöras.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Förekomst av en virtuell och en fysisk plats

Ansvarig: Högskoledirektör (Biblioteket) i dialog med Hållbarhetsrådet

Uppdrag 1.5. Samtliga utbildningsprogram genomför utvecklingsinsatser och kompetenshöjande aktiviteter som rör hållbar utveckling i utbildning, utifrån inventering, behovsanalys och utvecklingsförslag som tagits fram under 2022 (uppdrag 1.3).

Tidsplan: 2023

Uppföljning: Genomförda och dokumenterade utvecklingsinsatser och kompetenshöjande aktiviteter

Ansvarig: Prefekter

⁸ Idag sker uppföljning av hållbar utveckling i utbildning på en rad olika, ej koordinerade, sätt, främst genom områdesnämndernas granskningar, vid intern miljörevision och i verksamhetsberättelser.

2. Forskning

En kvalificerad högre utbildning måste vara förankrad i de senaste vetenskapliga rönen. En bärande idé inom akademien är därför att det ska finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning. En stark forskningsanknytning bidrar till att stärka studenternas förmåga att värdera kunskap och följa kunskapsutvecklingen, att självständigt kunna formulera problem och att göra kritiska bedömningar. För att upprätthålla detta krävs att forskningen är fri, det vill säga att de som är bäst skickade att forska inom ett område fritt ska kunna formulera frågor, utveckla metoder och bestämma var och hur resultaten ska publiceras.

Forskningens frihet är lagstadgad, men det är också kravet att högskolorna ska ”främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa” (HL, 1 kap. 5 §).⁹ HDa:s vision bygger på värdeorden öppenhet, mod och ansvar. Det innebär att vi ser det som angeläget att ta oss an frågor som rör olika samhällsutmaningar för att kunna bidra med kunskap som främjar en hållbar utveckling. I forskningen är således kunskapsutveckling för samhällsnytta centralt och genom forskningsanknuten utbildning stärks förmågan att omsätta kunskapen i handling.

Övergripande mål 2021-2026

Forskningen vid HDa ska generera ny kunskap som stärker våra utbildningar, som främjar kunskapsutvecklingen i samhället och som i många fall kan nyttiggöras. HDa ska uppmuntra forskning kring frågor som adresserar viktiga samhällsutmaningar och kan bidra till en hållbar utveckling.

Koppling till globala målen och dess delmål

Forskning vid HDa kan bidra till samtliga 17 av Agenda 2030:s mål beroende på inriktningen hos det specifika forskningsprojektet, men sett till de områden där HDa har forskning inom befintliga eller potentiella sammanhållna akademiska miljöer finns kopplingar främst till följande mål:

Mål 3: *God hälsa och välbefinnande*

Mål 4: *God utbildning för alla*

Mål 7: *Hållbar energi för alla*

Mål 9: *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*

Mål 11: *Hållbara städer och samhällen*

Mål 12: *Hållbar konsumtion och produktion*

Mål 16: *Fredliga och inkluderande samhällen*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till strategins område 2: *Forskning för kunskapstillväxt och samhällsnytta*

⁹ Högskolelag (1992:1434)

Mål 2: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 2.1. Utveckla och delta i arenor för forskningssamarbeten inom hållbar utveckling.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Förekomst av arenor

Ansvarig: Hållbarhetsrådet

Uppdrag 2.2. Ge doktorander tillfälle att reflektera över sina projekts betydelse för en långsiktigt hållbar utveckling, t.ex. genom kursmoment i forskarutbildningskurser eller vid seminarier.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Förekomst av kursmoment i forskarutbildningskurser eller genomförda seminarier med fokus på hållbarhet

Ansvarig: Studierektorer för forskarutbildning

Uppdrag 2.3. Skapa förutsättningar för att utveckla högskoleövergripande forskningsprojekt som adresserar frågor av relevans för en hållbar utveckling.

Tidsplan: 2022-2023

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Prorektor

3. Samverkan

Ett av HDa:s signum är samverkan. Det manifesteras främst genom det betydande arbete som genomförs av medarbetare vid HDa, med syfte att tillse att den utbildning och forskning som bedrivs vid lärosätet kommer samhället till gagn, ger avtryck och samhällelig nytta. Den samverkan som bedrivs bidrar samtidigt till ökad kvalitet i både utbildning och forskning. HDa:s arbete med samverkan ska vara väl förankrat såväl internt som externt, och ingår som en betydande faktor i arbetet med att bygga starka sammanhållna akademiska miljöer.

Det arbete som sker vid HDa, i samverkan med olika samhällliga partners såväl regionalt, nationellt som internationellt, skapar kunskapsväxling mellan lärosäte och samhälle. När lärandet sker tillsammans bidrar det till utveckling av respektive verksamhet och det ger HDa bättre förutsättningar att utföra sina uppdrag. Det öppnar ett flöde av kunskap och förståelse mellan lärosäte och samhälle, vilket också ger möjligheter till ökad samproduktion av utbildning och forskning. För HDa:s del innebär samverkan uppbyggnad av olika former av relationer som kan förstärkas i form av formella nätverk och organisationer. Syftet är att skapa långsiktiga och djupgående partnerskap som kan bidra till långsiktiga samhällsförändringar. Starka tillitsfulla relationer mellan personer verksamma såväl inom som utanför lärosätet är grunden för framgångsrik samverkan. För att uppnå gemensam maximal nytta behöver dessa relationer bygga på ömsesidig förståelse och identifierade gemensamma behov och mål.

Övergripande mål 2021-2026

Högskolan Dalarna ska vara en naturlig och relevant samverkanspart i regionen för gemensam utveckling mot ett hållbart samhälle. Även nationellt och internationellt ska vi vara en proaktiv samverkanspart som är intressant för kunskapsbyggande, innovation och omställning.

Koppling till globala målen och dess delmål

Samverkan vid HDa kan bidra till samtliga 17 av Agenda 2030:s mål beroende på inriktningen hos det specifika samverkansprojektet, men sett till de områden där HDa bedriver samverkan inom befintliga eller potentiella sammanhållna akademiska miljöer finns kopplingar främst till följande mål:

Mål 3: *God hälsa och välbefinnande*

Mål 4: *God utbildning för alla*

Mål 7: *Hållbar energi för alla*

Mål 9: *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*

Mål 11: *Hållbara städer och samhällen*

Mål 12: *Hållbar konsumtion och produktion*

Mål 16: *Fredliga och inkluderande samhällen*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till strategins område 10: *Signum: samverkan*

Mål 3: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 3.1. Stödja relevanta arenor och kunskapscentra som underlättar samverkan inom hållbar utveckling.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Vicerektor samverkan

Uppdrag 3.2. Synliggöra studenters engagemang för hållbar utveckling.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Studenters initiativ synliggjorda i intern och extern kommunikation

Ansvarig: Hållbarhetsrådet i dialog med kommunikationsavdelningen

Uppdrag 3.3. Tillse att hållbar utveckling inkluderas i modell för uppföljning och analys av effekter av samverkansarbetet.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Framtagen modell som inkluderar hållbar utveckling

Ansvarig: Vicerektor samverkan i dialog med samverkansstrateg

4. Internationellt samarbete

Globaliserings- och rättvisefrågor och arbetet för att möta de globala utmaningarna är viktiga delar i vårt arbete i regionen och i världen. Internationella och interkulturella perspektiv bidrar till en större förståelse för sig själv och andra, för hur lokalt agerande får globala konsekvenser, och är viktiga för att förbereda studenter för morgondagens arbetsmarknad. En bärande utgångspunkt i HDa:s strategi är den fortsatta utvecklingen av sammanhållna akademiska miljöer som ska ha goda och etablerade nationella och internationella kontakter. Internationalisering är ett verktyg som bidrar till ökad kvalitet i verksamheten: forskningen berikas genom samarbete med andra forskare, utbildningens kvalitet höjs genom erfarenhetsutbyte och utbildningens innehåll sätts i ett större sammanhang vilket ger studenterna förutsättningar att verka på ett hållbart sätt i en globaliserad värld.

I HDa:s strategi uttrycks vikten av att de sammanhållna akademiska miljöerna har strategiska, långsiktiga partnerskap med relevanta utländska lärosäten. Strategin slår fast att arbetet för ökat internationellt samarbete inom utbildning och forskning, såväl fysiskt som virtuellt, ska intensifieras under kommande verksamhetsperiod. Vidare sägs att andelen internationella studenter och lärare ska öka, och att insatser ska göras för att uppmuntra internationella studenter att stanna kvar efter avslutade studier. HDa som internationell arbetsplats ska utvecklas genom en förbättrad service och utbyggd stödverksamhet till studenter och lärare/forskare från andra länder.

Övergripande mål 2021-2026

Skapa attraktiv forskning och forskningsanknuten utbildning genom att stärka det internationella samarbetet och HDa som internationell arbetsplats.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar framför allt till följande mål i Agenda 2030:

- Mål 10: *Minskad ojämlikhet*
- Mål 16: *Fredliga och inkluderande samhällen*
- Mål 17: *Genomförande och globalt partnerskap*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till följande av strategins områden:

- 1: *Utbildningar för samhällsnytta och bildning*
- 2: *Forskning för kunskapstillväxt och samhällsnytta*
- 5: *Globala perspektiv och interkulturell förståelse*
- 7: *En attraktiv arbetsplats*
- 8: *Signum: att se hela studenten*
- 9: *Signum: nätburen undervisning–digitaliseringskompetens*
- 10: *Signum: samverkan*

Mål 4: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 4.1. Utse kontaktperson/er på varje institution som kan ha ett övergripande ansvar för samordning av internationella samarbetsavtal i enlighet med respektive institutions strategi.

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Utsedda kontaktpersoner på varje institution

Ansvarig: Prefekter

Uppdrag 4.2. Identifiera internationella partners inom utbildning och forskning som kan komma ifråga för strategiska partnerskap mellan lärosäten¹⁰.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Redovisad status i verksamhetsberättelser

Ansvarig: Prefekter

Uppdrag 4.3. Utveckla mottagningen och stödet för in- och utresande utbytesstudenter, stödet för internationella studenter när de är på plats samt förbättra kommunikationen kring det stöd som erbjuds.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Redovisning av genomförda utvecklings- och kommunikationsinsatser

Ansvarig: Högskoledirektör (Studentservice)

Uppdrag 4.4. Utred syfte och långsiktigt mål för en eventuell alumnverksamhet för internationella studenter vid HDA, inklusive förslag på förvaltningsorganisation för denna.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Förslag på syfte, långsiktigt mål och förvaltningsorganisation för en eventuell internationell alumnverksamhet

Ansvarig: Högskoledirektör (Kommunikationsavdelningen)

Uppdrag 4.5. Utveckla det virtuella utbytet, genom att utveckla gemensamma poänggivande nätbaserade kurser med utländska lärosäten.

Tidsplan: 2023

Uppföljning: Förekomst av gemensamma nätbaserade kurser

Ansvarig: Prefekter

¹⁰ Med strategiskt partnerskap avses här en formell allians mellan två eller fler lärosäten genom vilken samarbetsparterna strävar mot gemensamma mål, gör gemensamma åtaganden och delar resurser. Det strategiska samarbetet är kopplat till lärosätets eller avdelningens övergripande mål och innebär ett flerdimensionellt engagemang som gynnar parternas ömsesidiga intressen.

5. Jämställdhet och inkludering

En förutsättning för en rättvis hållbar utveckling är att människor ges lika rättigheter och möjligheter. En rad olika initiativ har tagits och insatser har genomförts på nationell nivå för att motverka diskriminering, för att bidra till att uppnå jämställdhet och för att bejaka mångfald. Regeringen har gett högskolor och universitet i uppdrag att aktivt arbeta med jämställdhetsintegrering, för att de jämställdhetspolitiska målen¹¹ om bland annat lika möjligheter till karriärvägar, könsbundna studieval och genomströmning, ska kunna uppnås. Enligt diskrimineringslagen¹² åligger det lärosäten att arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering.

Universitet och högskolor har även ett ansvar för att ta vara på den mångfald som finns i samhället, genom att ta hänsyn till olikheter och främja individers möjligheter till studier och arbete. År 2001 skrevs det in i högskolelagen att universitet och högskolor i sin verksamhet aktivt ska främja och bredda rekryteringen till högskolan, och det är alltså ett av regeringen prioriterat område. Diskussionen om breddad rekrytering har allt oftare, både i Sverige och internationellt, kommit att inbegripa även breddat deltagande och anställningsbarhet. Detta betyder i praktiken att åtgärder och resurser inte endast ska avgränsas till rekryteringen av studenter utan att ansvaret fortsätter under hela studietiden. HDa ska självklart uppfylla de lagkrav som ställs på lärosäten generellt men även utöver dessa verka för jämställdhet och inkludering.

Övergripande mål 2021-2026

HDa ska vara ett jämställt, inkluderande, tillgängligt och ansvarstagande lärosäte där alla kvinnor och män har samma förutsättningar och möjlighet till makt och inflytande. HDa ska säkerställa en miljö fri från diskriminering av individer eller verksamheter och vi ska erbjuda stöd som ger studenter goda förutsättningar att lyckas med sina studier.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar framför allt till följande mål i Agenda 2030:

Mål 4: *God utbildning för alla*

Mål 5: *Jämställdhet*

Mål 10: *Minskad ojämlikhet*

Mål 16: *Fredliga och inkluderande samhällen*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till följande av strategins områden:

1: *Utbildningar för samhällsnytta och bildning*

7: *En attraktiv arbetsplats*

8: *Signum: att se hela studenten*

¹¹ Regeringskansliet (2016). *Mål för jämställdhet*. Hämtad från www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/mal-for-jamstalldhet/

¹² Diskrimineringslag (2008:567)

Mål 5: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 5.1. Utveckla ett så kallat *Early Warning System*¹³ (EWS) samt utveckla arbetet med vägledande stöd i form av exempelvis synliggörande av studenters bildning och generiska kompetenser.

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Utvecklat IT-stöd för EWS med plan för implementering

Ansvarig: Högskoledirektör (Avdelningen för studentservice)

Uppdrag 5.2. Genomför generella och riktade utbildningsinsatser till chefer och anställda i syfte att skapa ökad medvetenhet om hur existerande normer och fördomar kan ge omotiverade fördelar respektive begränsa individers och verksamheters frihet och utveckling.

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Genomförda utbildningsinsatser

Ansvarig: Högskoledirektör (HR-avdelningen)

Uppdrag 5.3. Gör en analys av nuläget med avseende arbetet för breddad rekrytering utifrån befintliga underlag samt erfarenheter från pågående och tidigare insatser.¹⁴ Med utgångspunkt i analysen identifieras områden som behöver förändras och underlag för åtgärder tas fram.

Tidsplan: 2021-2022

Uppföljning: Genomförd och dokumenterad nulägesanalys med förslag på åtgärder

Ansvarig: Högskoledirektör (Avdelningen för studentservice)

Uppdrag 5.4. Gör en analys av nuläget med avseende på jämställdhet och lika villkor utifrån befintliga underlag såsom tidigare plan för jämställdhetsintegrering samt erfarenheter från pågående och tidigare insatser. Exempel på områden att fokusera på är arbetsmiljö, studiemiljö, forskningsmiljö, karriärvägar och rekryteringsprocesser. Med utgångspunkt i analysen identifieras områden som behöver förändras och underlag för åtgärder tas fram.

Tidsplan: 2021-2022

Uppföljning: Genomförd och dokumenterad nulägesanalys med förslag på åtgärder

Ansvarig: Högskoledirektör (HR-avdelningen)

¹³ Med *Early Warning System* avses i detta sammanhang en metod för att tidigt identifiera behov av studievägledning och eventuellt även andra typer av stöd.

¹⁴ Under 2019-2022 genomför UKÄ en tematisk utvärdering av hur universitet och högskolor arbetar med breddad rekrytering. Som en del av utvärderingen ska lärosätena under 2021 göra en självvärdering, ett arbete som kan förväntas bli ett viktigt underlag för att peka ut behovet av åtgärder på HDa framöver.

Uppdrag 5.5. Gör en analys av nuläget med avseende på arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering, både avseende HD:as ansvar som arbetsgivare¹⁵ och som utbildningsanordnare¹⁶, utifrån befintliga underlag samt erfarenheter från pågående och tidigare insatser. Med utgångspunkt i analysen identifieras områden som behöver förändras och underlag för åtgärder tas fram.

Tidsplan: 2021-2022

Uppföljning: Genomförd och dokumenterad nulägesanalys med förslag på åtgärder

Ansvarig: Högskoledirektör

¹⁵ Diskrimineringsombudsmannen (2020). *Arbetsgivaren ansvarar för aktiva åtgärder*. Hämtad från: www.do.se/framja-och-atgarda/arbetsgivarens-ansvar/

¹⁶ Diskrimineringsombudsmannen (2020). *Högskolan ansvarar för aktiva åtgärder*. Hämtad från: <https://www.do.se/framja-och-atgarda/hogskolans-ansvar/>

6. Möten och resor

HDA har tillsammans med 36 andra lärosäten i Sverige anslutit sig till ett gemensamt klimatramverk, och vi har i och med det åtagit oss att ”minska vår egen klimatpåverkan i linje med samhällets åtaganden”.¹⁷

Internationella klimatpanelens (IPCC:s) rapport från 2018¹⁸ understryker allvaret i klimatförändringarna. Redan vid en global uppvärmning med 1,5 grad blir effekterna allvarliga, och de ökar ytterligare dramatiskt med 2 graders uppvärmning. För att nå Parisavtalets mål om att hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under 2 grader, med sikte på att inte överstiga 1,5 grad, krävs en halvering av utsläppen varje årtionde¹⁹.

Målen för HDA:s verksamhet förhåller sig till det svenska målet om netto-nollutsläpp senast år 2045²⁰, ett mål som i praktiken betyder minskade territoriella utsläpp med 85 procent till 2045, med 1990 som startår. Målet motsvarar en årlig minskning med 6 procent, en minskningstakt som bör gälla även för HDA:s klimatpåverkan. Åtgärder för minskad klimatpåverkan bör ske inom alla områden, men tidsatta och kvantifierade utsläppsmål är relevanta för områden där vi kan beräkna utsläpp och följa förändringar, i dagsläget resor och energianvändning. Målen för område 7 och 8 motsvarar denna minskningstakt, räknat som koldioxidekvivalenter per årsarbetskraft.

Resor i tjänst orsakar en väsentlig del av HDA:s klimatpåverkan²¹, där flygresor står för den absoluta merparten (87 procent av resornas utsläpp), följt av bilresor (8 procent). En stor förbättringspotential finns i att minska antalet resor som inte sker i enlighet med gällande regler för möten och resor, t.ex. korta flygresor. Ett annat viktigt område är att ta tillvara erfarenheter från coronapandemin. Högskolan Dalarna hade redan innan kommit långt i fråga om nätbaserad utbildning, men för övriga möten var bilden blandad. Viktigt blir nu att fortsätta utveckla de tekniska lösningarna, kunnandet och kulturen kring digitala möten.

Övergripande mål 2021-2026

Klimatpåverkan från tjänsteresor ska minska i sådan takt att det samlade klimatmålet (minus 6 procent per år) kan nås. Resfria möten ska vara ett fungerande alternativ för alla medarbetare och ska alltid övervägas, med hänsyn till det aktuella mötets krav på effektivitet, tillgänglighet och kreativitet.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar till Agenda 2030:s mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*, i synnerhet delmål 13.2: *Integrera åtgärder mot klimatförändringarna i politik och planering*.

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till strategins område 7: *En attraktiv arbetsplats*

¹⁷ Klimatramverket för universitet och högskolor (2019). Hämtad från: www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/klimatramverket-1.903489

¹⁸ IPCC (2018). *Summary for Policymakers*. In: Special Report - Global Warming of 1.5°C.

¹⁹ Rockström et al. (2017): *A roadmap for rapid decarbonization*, Science, 355, 1269-1271.

²⁰ Naturvårdsverket (2020). *Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk*.

²¹ Högskolan Dalarna (2020). *Klimatrapport 2019*. Hämtad från: www.du.se/contentassets/eb3aed6a2c0840e88fb4dae0673767f8/klimatrapport_hda_2019_2020-10-06.pdf

Mål 6: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 6.1. Öka kompetensen internt om hur effektiva, tillgängliga och kreativa möten kan genomföras på distans, t.ex. genom att genomföra utbildningar för anställda, så att HDa blir en föregångare inom resfria möten på samma sätt som inom utbildning.

Tidsplan: 2021-2022

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Högskoledirektör (NGL-centrum)

Uppdrag 6.2. Genomför en kommunikationsinsats kring HDa:s regler för möten och resor, och kring resebyråavtalet och de tjänster resebyrån tillhandahåller. Detta i syfte att nödvändiga resor ska göras säkert, kostnadseffektivt, med största möjliga hänsyn till miljön och inom ramen för gällande regler.

Tidsplan: 2021-2022

Uppföljning: Andel resor som genomförs i enlighet med gällande regler

Ansvarig: Högskoledirektör (HR-avdelningen i dialog med travel manager)

Uppdrag 6.3. Verka långsiktigt för smidiga och i bästa fall gratis campusbussar mellan Falun och Borlänge.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 6.4. Utred parkeringssituationen och behovet av ev. parkeringsavgift på campus, och ta fram en plan för parkering, inkl. hur HDa skall hantera en ökad efterfrågan på laddplatser för elfordon.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Framtagen omvärldsanalys och redovisad genomförandeplan

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen i dialog med Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 6.5. Genomför en kartläggning av anställdas resor och möten för att öka kännedomen om resebeteenden, vilken acceptans det finns för olika alternativa rese- och mötessätt samt vilken ekonomisk besparingspotential olika åtgärder har.

Tidsplan: Första undersökning 2022

Uppföljning: Redovisning av genomförd undersökning med förslag på åtgärder

Ansvarig: Högskoledirektör (Miljösamordnare i dialog med hållbarhetsrådet)

Uppdrag 6.6. Förbättra indikatorerna för att följa upp antalet digitala möten och undersök möjligheten att ta fram en metod för att skilja mellan arbetsmöten och utbildning via e-mötesverktyg.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Indikatorer för antalet digitala möten framtagna

Ansvarig: Högskoledirektör (NGL-centrum)

Uppdrag 6.7. Kartlägg förekomsten av tjänsteresor som genomförs i strid med gällande regler, och utred förutsättningarna för att införa ett e-handelssystem för resor (eller annan lösning) i syfte att underlätta för chefer att fullfölja sitt ansvar för regelefterlevnad.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Genomförd kartläggning och utredning

Ansvarig: Högskoledirektör (Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 6.8. Revidera regler för möten och resor så att de mer effektivt styr mot det övergripande målet om minskad klimatpåverkan.

Tidsplan: 2023, eller när behov finns

Uppföljning: Genomförd revidering av Regler för möten och resor

Ansvarig: Högskoledirektör (HR-avdelningen i dialog med travel manager)

7. Byggnader och energi

Bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan står för en betydande del av samhällets totala miljöpåverkan. För HDa:s del uppskattas energianvändningen stå för en ungefär lika stor andel av klimatpåverkan som tjänsteresorna²². Då inräknas energianvändning för värme och kyla samt elenergianvändning för drift av lokaler, it-utrustning mm. För en beskrivning av HDa:s åtagande inom Klimatramverket, se mål 6.

Förutom påverkan på klimatet består byggnadernas miljöpåverkan bl.a. av resursförbrukning, utsläpp av kväveoxider och partiklar, användning av miljö- och hälsofarliga kemiska produkter samt uppkomst av stora mängder avfall. Denna miljöbelastning uppstår främst vid tillverkning och transport av byggprodukter och under byggprocessen.

För att klara klimatomställningen och övriga miljöutmaningar behöver vi både effektivisera och minska den totala energianvändningen. Eftersom HDa inte äger sina lokaler är rådigheten att genomföra åtgärder begränsad, men det finns ofta möjlighet att i samverkan med fastighetsbolagen verka för att minska energianvändningen eller göra satsningar på egenproducerad solel. I fråga om el och värme har HDa i vissa fall egna avtal med leverantörerna, i andra fall ingår el och värme i hyran, så även här är möjligheten att ställa miljökrav varierande. Vid renovering och nybyggnation finns möjlighet att ställa krav på miljöcertifiering av byggnaderna.

Övergripande mål 2021-2026

Klimatpåverkan och resursanvändning kopplat till byggnader ska minska genom ett mer effektivt nyttjande av tillförd energi, mer effektivt nyttjande av lokalerna, mer egenproducerad energi samt krav på miljöcertifiering vid om- och nybyggnation. Klimatpåverkan från energianvändning ska minska i sådan takt att det samlade klimatmålet (minus 6 procent per år) kan nås.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar framför allt till följande mål i Agenda 2030:

Mål 7: *Hållbar energi för alla*

Mål 11: *Hållbara städer och samhällen*

Mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till strategins område 7: *En attraktiv arbetsplats*

²² Högskolan Dalarna (2020). *Klimatrapport 2019*. Hämtad från: www.du.se/contentassets/eb3aed6a2c0840e88fb4dae0673767f8/klimatrapport_hda_2019_2020-10-06.pdf

Mål 7: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 7.1. Ta fram policy och rutiner för ändamålsenlig och resurseffektiv användning av kontorsarbetsmiljöer.

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Redovisad policy, redovisade uthyrningsrutiner för hantering av kontorsarbetsplatser

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 7.2. Högskolan ska vid alla nybyggnationer och större renoveringar eller ombyggnationer utreda möjligheten för egenproducerad solenergi.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Antal kWh egenproducerad energi

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 7.3. Högskolan ska vid alla nybyggnationer och större renoveringar eller ombyggnationer ställa miljökrav motsvarande Miljöbyggnad nivå silver, eller nivå guld där så är möjligt och ekonomiskt försvarbart.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Ställda miljökrav vid ny- och ombyggnation

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 7.4. Utveckla rutinerna för att samla in och dokumentera data över energianvändning, och upprätta en kontinuerlig dialog med fastighetsägarna kring energifrågor.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Redovisade rutiner, med möjlighet att bl.a. skilja mellan fastighetsel, verksamhetsel och el för fordonsladdning

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 7.5. Genomför regelbundna energikartläggningar i byggnaderna i syfte att identifiera möjliga förbättringsåtgärder och genomför regelbundna åtgärder för energieffektivisering.

Tidsplan: 2022-2023

Uppföljning: Redovisning av genomförda energikartläggningar, redovisning av genomförda åtgärder, uppföljning av antal kWh per årsarbetskraft

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

8. Cirkulära resursflöden

För att kunna genomföra sina uppdrag är HDa beroende av att en lång rad olika varor, tjänster och inventarier köps in. Men vårt samhälles nuvarande sätt att producera, använda och sedan kassera saker är inte hållbart. Både varor och tjänster påverkar miljön under hela sin livscykel; vid tillverkning, transport, användning, återvinning och omhändertagande av avfall.

För HDa visade en nyligen genomförd klimatutredning²³ att utsläpp kopplade till inköp utgör den ojämförligt största påverkan på klimatet, betydligt större än såväl tjänsteresor som energianvändning. Utredningen använde ett konsumtionsbaserat perspektiv i sina beräkningar där försöker man fånga klimatpåverkan från hela produktions- och leverantörskedjor för de varor och tjänster som konsumeras, oavsett var utsläppen sker.

Förutom klimatet består konsumtionens miljöpåverkan bl.a. av markanvändning, resurs- och vattenanvändning samt användning och utsläpp av kemikalier. Offentlig konsumtion har en enorm potential att åstadkomma förändringar i detta sammanhang; offentlig upphandling omsätter omkring 700 miljarder kronor varje år (att jämföra med Sveriges totala BNP som uppgår till ca 5000 miljarder årligen).

Den enda långsiktiga lösningen är att samhället använder mindre resurser och att de resurser som används så långt det är möjligt ingår i cirkulära flöden. Detta innebär att vi bör sträva efter att använda det som tillverkats under så lång tid som möjligt, och därefter återanvända saker eller återvinna material om och om igen. Då uppstår i princip inget restavfall, och behovet av att utvinna nya naturresurser minskar. Det krävs också att vi tar bort hälso- och miljöfarliga ämnen så att de inte fortsätter spridas. En cirkulär ekonomi innebär att sluta kretsloppen och att optimera resursutnyttjandet.

Övergripande mål 2021-2026

Klimatpåverkan och annan miljöpåverkan från varor och tjänster ska minska genom högt ställda hållbarhetskrav i upphandlingar och genom ökad grad av återanvändning och återvinning.

Koppling till globala målen och dess delmål

Målet bidrar framför allt till följande mål i Agenda 2030:

Mål 12: *Hållbar konsumtion och produktion*

Mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*

Mål 14: *Hav och marina resurser*

Mål 15: *Ekosystem och biologisk mångfald*

Koppling till Högskolan Dalarnas strategi

Målet kopplar främst till strategins område 7: *En attraktiv arbetsplats*

²³ Högskolan Dalarna (2020). *Klimatrapport 2019*. Hämtad från: www.du.se/contentassets/eb3aed6a2c0840e88fb4dae0673767f8/klimatrapport_hda_2019_2020-10-06.pdf

Mål 8: Plan för uppdrag 2021-2023

Uppdrag 8.1. Öka kunskapen i organisationen om att ställa och följa upp hållbarhetskrav i offentlig upphandling.

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Redovisade kunskapshöjande aktiviteter för upphandlare och inköpare, t.ex. genomgången kurs

Ansvarig: Högskoledirektör (Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 8.2. Slutför utvecklingen av ett koncept för inredning, där färg- och materialval ökar möjligheterna för cirkulära flöden, och undersök möjligheterna för ökat återbruk av möbler (i egen regi eller i samverkan med annan offentlig organisation).

Tidsplan: 2021

Uppföljning: Framtaget koncept, redovisad status i frågan

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 8.3. Vid upphandling eller förnyat avtal avseende restauratörer ska krav ställas på att alternativ med låg klimatbelastning synliggörs i menyer och att pantsystem för hämtmatlådor inrättas.

Tidsplan: 2021-2023

Uppföljning: Ställda krav vid upphandling av restauratörer

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 8.4. Identifiera upphandlingsområden där kravställning och uppföljning skulle kunna göra stor skillnad i klimatpåverkan, genomför beräkningar av klimatpåverkan för dessa varor och tjänster med hjälp av livscykelanalyser (LCA) samt ta fram förslag på åtgärder för minskad klimatpåverkan.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Redovisade klimatberäkningar och förslag på åtgärder

Ansvarig: Högskoledirektör (Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 8.5. Fortsätt utveckla avfallssorteringen i syfte att minska mängden restavfall, bl.a genom att skapa bättre möjlighet till sortering nära kontorsarbetsplatser, genomföra kommunikationsinsatser samt förbättra rutinerna för att inhämta och dokumentera information om genererade avfallsmängder.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)

Uppdrag 8.6. Ta fram en policy eller checklista för hållbara evenemang och konferenser, inklusive rutiner för uppföljning.

Tidsplan: 2022

Uppföljning: Policy eller checklista framtagen

Ansvarig: Högskoledirektör (Avdelningen för studentservice)

Uppdrag 8.7. Ställ hållbarhetskrav där så är relevant vid all upphandling och direktupphandling som sker i egen regi, och motivera i dokumentationen i de fall hållbarhetskrav inte är relevanta.

Tidsplan: 2022-2023

Uppföljning: Regler och dokument som används vid upphandling uppdaterade enligt uppdraget

Ansvarig: Högskoledirektör (Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 8.8. Öka kunskapen i organisationen om cirkulär upphandling, inklusive kunskap om miljö- och klimatvinster när resurser används mer effektivt i cirkulära flöden, och kunskap om hur cirkulära kriterier kan utformas i upphandling.

Tidsplan: 2023

Uppföljning: Redovisade kunskapshöjande aktiviteter för upphandlare och inköpare och chefer, t.ex. genomgången kurs och genomfört moment i chefsutbildning.

Ansvarig: Högskoledirektör (Ekonomiavdelningen)

Uppdrag 8.9. Samverka med restauratörer på campusområdena för att användningen av engångsmaterial ska minska, att mängden matrester som slängs ska minska samt att sorteringen av avfall från mat och dryck ska öka.

Tidsplan: 2023

Uppföljning: Redovisad status i frågan

Ansvarig: Högskoledirektör (Fastighetsavdelningen)